

УДК 378.013.77-057.87:811

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Цимбал С.В.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Доведено, що технологія викладання іноземної мови повинна перебувати в найтіснішому зв'язку з психологією навчання. Розкрито застосування нових методик навчання з використанням нових і актуальних технічних досягнень. Показано, що формування технологій викладання іноземної мови у вищій школі неможливе без усвідомлення історичного досвіду і навчально-пізнавальної діяльності, аналізу методів і засобів навчання. Визначено, що в процесі навчання іноземної мови формуються знання, навички й уміння, відбувається всебічний інтелектуальний розвиток студентів та їх світогляд. Зроблено висновки, що викладачеві важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів студентів.

Ключові слова: психологічні основи, іншомовна підготовка, викладання іноземної мови, методи і засоби навчання, студент.

Постановка проблеми. У процесі прагнення України до впровадження європейських стандартів освіти у національних ВНЗ однією з інновацій на шляху вдосконалення професійної підготовки майбутніх спеціалістів стало обов'язкове вивчення на усіх факультетах англійської мови, яка є найбільш потрібною для майбутньої професійної діяльності спеціалістів різного профілю. Це викликало необхідність, по-перше, шукати нові

підходи до навчання англійської мови студентів, що не вивчали її у школі, проте мають певний попередній досвід (у більшості випадків – це мультилінгвальна україно-російсько-німецькомовна компетенція тих, хто навчається), а, по-друге, визначитися з відбором та шляхами репрезентації мовного матеріалу, який є необхідним для формування англійської професійно-орієнтованої лексико-граматичної компетенції майбутніх спеціалістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У завдання професорсько-викладацького складу ВНЗ входить не лише навчання студентів із використанням традиційних та перевірених часом методик навчання, але і розробка, застосування нових методик навчання з використанням нових і актуальних технічних досягнень для того, щоб молоді фахівці при влаштуванні на роботу були конкурентноспроможними і легко справлялися з вимогами, які висуває сучасний світ. Все це диктує необхідність пошуку більш ефективних форм, методів та технологій навчання.

Сучасним підходом до викладання іноземних мов в умовах Євроінтеграції є інноваційний підхід, який перш за все забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань з іноземної мови, а також активне функціонування інтелектуальних і вольових якостей, сприяє розвитку творчої особистості та формує стійкий інтерес до предмету. Вивчення іноземної мови з використанням інноваційних методів сприяє формуванню інтересу до мови; позитивному відношенню до її вивчення; стимулює самостійну мовленнєву діяльність студентів, а також надає можливість більш ефективно здійснювати індивідуальний підхід у навчанні [1, с. 19].

Формування технологій викладання іноземної мови у вищій школі неможливе без усвідомлення історичного досвіду і навчально-пізнавальної діяльності, аналізу методів і засобів навчання в цій області, можливостей і шляхів їх розвитку.

Важливим показником розвитку технологій викладання є виникнення нових, прогресивних ідей і тенденцій, які дозволяють вдосконалити зміст, форми, засоби і методи навчання, на основі яких виникають нові теоретичні положення, що дають обґрунтування і напрям для оптимальних педагогічних дій.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У процесі навчання формуються знання, навички й уміння, відбувається всебічний інтелектуальний розвиток студентів та їх світогляд. Все це відбувається через головну сферу – розумову діяльність студентів: відчуття, сприйняття, уявлення, осмислення, запам'ятовування та інші психологічні процеси. На основі цієї діяльності власне і створюється система навчання, котра об'єднує зміст і форму наукового пізнання.

З цього огляду умовою побудови будь-якої технології викладання у вищій школі є взаємозв'язок трьох основних чинників:

- накопичення емпіричного матеріалу, виходячи з узагальнення практики навчального процесу;
- встановлення емпіричних зв'язків і елементів, які є складовими навчального процесу;
- формування теоретичних, узагальнених, об'єктивних взаємозв'язків, які дозволяють встановити структуру навчального процесу.

Ці чинники забезпечують змістову основу, достатню наукову визначеність і об'єктивність прийнятої технології викладання.

Мета статті. Основна мета статті полягає у аналізі психологічних основ іншомовної підготовки студентів ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи викладене, технологія викладання повинна перебувати в найтіснішому зв'язку з психологією навчання. Тому одним з основних завдань викладача є активізація цілеспрямованої психічної діяльності студентів, яка впливає на розвиток їх розумової роботи, усвідомленого підходу до кожного заняття і, що є особливо важливим, умінню моделювати студентську аудиторію, керувати її пізнавальною діяльністю.

Варто наголосити і на інтерактивному методі викладання іноземної мови.

Інтерактивний метод надає можливості вирішити комунікативно-пізнавальні задачі, що постали перед студентами. Інтерактивна діяльність включає організацію і розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу.

В системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва:

- позитивна взаємозалежність – група досягає успіху за умови гарного використання завдань кожним студентом;
- індивідуальна відповідальність – працюючи в групі, кожен студент виконує своє завдання, відмінне від інших;
- однакова участь – кожному студенту надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання;
- одночасна взаємодія – всі студенти залучені до роботи [2, с. 97].

На практиці виявили досить високу ефективність такі форми роботи, як індивідуальна, парна, групова і робота в команді.

Серед переваг інтерактивного навчання слід виділити наступні:

- встановлення дружньої атмосфери між співрозмовниками;
- студенти мають можливість бути більш незалежними і впевненими в собі;
- викладач заохочує студентів до співпраці, вони не бояться робити помилки;
- кожен студент залучений до роботи; має певне завдання;
- слабкі студенти можуть отримати допомогу від більш сильних;
- студенти можуть використовувати свої знання і досвід, набутий раніше.

Таким чином, новітні методи навчання іноземних мов сприяють вирішенню проблем комунікативного, пізнавального та виховного характеру: розвивають уміння і навички спілкування [2, с. 97].

Незважаючи на те, що діалог є найпоширенішим видом спілкування, він викликає в студентів багато труднощів, а саме: встановлення контакту, вибір правильної форми звертання, невиправдані паузи, використання аргументів для захисту власної точки зору, зловживання увагою співрозмовника, зайва або недостатня емоційність, відсутність вміння реалізувати мету діалогу та зробити правильні висновки. Саме тому підготовка кваліфікованих фахівців з високим рівнем культури діалогічного спілкування є досить актуальною [3; 2].

Формування культури професійного спілкування майбутніх фахівців є складною за своєю структурою, багатоаспектною та багатофункціональною системою педагогічного впливу на особистість з метою формування навичок і вмінь культури професійного спілкування, правильного і доречного використання мови в конкретному контексті та ситуації спілкування, необхідних для ефективного здійснення майбутньої професійної діяльності [4; 2].

Для реалізації особистісно-організованого спілкування, а саме, щоб допомогти студентам розкрити свій потенціал, можна надати останнім можливість не лише виступати у ролі студента, а й спробувати себе у різноманітних соціальних ролях. Для реалізації такого задуму необхідно максимально урахувати основні уподобання, прагнення та інтереси студентів. Це сприяє мотивації, стимулює активність, надає можливість студентам розкрити свій креативний потенціал у процесі навчання. Спілкування такого роду породжує психотерапевтичний ефект. Звільняючи студентів від психотравмуючих ефект, звільняючи студентів від психотравмуючих факторів (побоювання зробити помилку, ніяковість, скутість і т.ін.).

Весь навчально-виховний процес організовано як різнопланове особистісне спілкування між студентами групи. Саме тому успіх навчальної діяльності залежить, перш за все, від особистісних характеристик студентів, а також від рівня їх знань, комунікативних умінь, відносин між студентами та викладачем. Завдяки чітко продуманому організованому процесу знімаються психічні бар'єри, відкриваються та активізуються творчі можливості студентів.

Навчальний процес здійснюється більш активно, коли він пов'язаний з проблемними ситуаціями, які враховують інтерес до майбутньої спеціальності студента. Мотиви стимулюють, організують і скеровують навчальну діяльність.

Суттєвим для формування методів викладання є визначення мотивів пізнавальної діяльності студентів. Згідно з твердженнями сучасної психології людина завжди діє під впливом налаштованості, яка виникає внаслідок зовнішнього впливу, який і налаштовує її на отримання очікуваного результату. Налаштованість на навчання є умовою організації і спрямування розумової діяльності, що впливає з мети і завдань навчання. Чітка налаштованість зосереджує розумову діяльність і результат навчання в цьому випадку є більш ефективним.

Значне місце у процесі навчання займає сприйняття. Сприйняття є не просто низкою відчуттів, а цілісним образом предмета. Процеси сприйняття знаходяться в тісному зв'язку з уявленнями, які розглядаються як відтворені образи сприйняття. На відміну від сприйняття уявлення виникають на основі пам'яті, без безпосередньої участі органів почуттів.

Увага є початковим рівнем розуміння. Організація уваги і спостереження є однією з головних умов успіху навчання. Якщо викладачеві вдається звернути увагу студентів на предмет вивчення, то це означає, що він добився половини успіху.

Технології викладання іноземної мови у вищій школі якнайтісніше пов'язані з раціональним використанням властивостей пам'яті. Пам'ять, запам'ятовування і забування залежить від минулого досвіду, вражень і активної розумової діяльності людини. Одним із завдань формування ефективної технології викладання іноземної мови повинна бути компонента активізації цього процесу [5, с. 25].

Поліпшення викладання іноземних мов у ВНЗ залежить від реалізації таких принципів оптимізації навчального процесу: 1) відмова від авторитарного стилю викладання; 2) відхід від монологу як традиційно превалюючої форми учбової діяльності і розвиток такої форми навчання як полілог (спілкування, бесіда, обговорення); 3) виключення з навчального процесу ситуації, коли вивчення іноземних мов є для студента процесом запам'ятовування і відтворення мовних текстів. Об'єктом відтворення повинен стати не текст іноземною мовою, а інформація, яка міститься в ньому; 4) зведення до мінімуму в навчальному процесі ситуацій, де відсутня перспективна мотивація навчання не для себе, а для того, щоб "відзвітувати", "здати викладачеві матеріал", тобто звільнитися від тягаря навчального завдання, зняти з себе "у навчальну тривогу"; 5) орієнтація на особисті якості студента; 6) підвищення лінгводидактичних вимог до якості учбових текстів і підручників з іноземної мови. У підручниках превалюють мовні вправи, здебільшого націлені на "знання про мову". Так звані "мовні вправи" є, по суті, вправами, відірваними від мовних ситуацій, зразками навчальної, а не живої мови, і тому малоєфективними. Активне знання мови підміняється, таким чином, знанням про мову; 7) навчальні тексти мають бути інформативні, цікаві та емоційні. На жаль, іноді навіть в "найсучасніших" українських підручниках з іноземної мови дуже бідно представлена типологія питань до навчальних текстів, яка часто зумовлює навчачоюся "підневільну", "підконтрольну" роль відповідача, а не рівноправного учасника обговорення, бесіди. Ряд питань до тексту, на які студент повинен дати відповідь, перетворюється на допит іноземною мовою і мало сприяє розвитку розмовних навичок і мовних умінь; 8) студенту потрібно займатися репродуктивними видами мовної діяльності, таких як слухання, читання і писання для того, щоб у нього з'явилося "відчуття" іноземної мови.

Висновки і пропозиції. Вищезазначене дозволяє зробити такі висновки: поєднання традиційних та інноваційних методів навчання, вивчення та застосування їх на практиці сприятиме більш глибокому засвоєнню знань на всіх етапах навчання, підвищенню ефективності навчального процесу та рівню знань студентів. Викладачеві важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб та інтересів студентів. При цьому роль викладача полягає в тому, щоб бути провідником у інформативному просторі та навчити студентів вчитися.

Список літератури:

1. Н.В. Яременко. Викладання іноземних мов в умовах євроінтеграції: основні підходи та методи / Н.В. Яременко // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – 2018. – № 1. – С. 19.
2. Компанець Н. Інтерактивні методи викладання іноземної мови для спеціальностей медичного спрямування у вищих навчальних закладах / Наталія Компанець // НАУ. – 2011. – С. 97.
3. О.В. Литвинова. Аналіз поняття «культура діалогу» у культурологічному аспекті формування особистості / Литвинова О.В., Крамаренко Т.В., Резунова О.С. // Innovative solutions in modern science. – 2017. – № 4(13). – С. 2.
4. О.В. Литвинова. Компетентісний підхід до формування культури професійного спілкування в аграрних ВНЗ / О.В. Литвинова, О.С. Резунова // Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд». – 2015. – С. 2.
5. Варецька Д. Психологічні аспекти у формуванні технологій викладання іноземної мови / Д. Варецька, Л. Дурбак // Ленвіт. – 2005. – С. 25.

Цимбал С.В.

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

**ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ
ИНОЯЗЫЧНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ ВУЗ****Аннотация**

Доказано, что технология преподавания иностранного языка должна находиться в тесной связи с психологией обучения. Раскрыто применение новых методик обучения с использованием новых и актуальных технических достижений. Показано, что формирование технологий преподавания иностранного языка в высшей школе невозможно без осознания исторического опыта и учебно-познавательной деятельности, анализа методов и средств обучения. Определено, что в процессе обучения иностранному языку формируются знания, навыки и умения, происходит всестороннее интеллектуальное развитие студентов и их мировоззрение. Сделаны выводы, что преподавателю важно знать новейшие методы преподавания иностранного языка, специальные учебные техники и приемы, чтобы оптимально подобрать тот или иной метод преподавания в соответствии с уровнем знаний, потребностей и интересов студентов.

Ключевые слова: психологические основы, иноязычная подготовка, преподавание иностранного языка, методы и средства обучения, студент.

Tsymbal S.V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

**PSYCHOLOGICAL BASIS OF FOREIGN TRAINING
OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION****Summary**

It is proved that the technology of teaching a foreign language should be closely related to the psychology of learning. The application of new teaching methods with use of new and actual technical achievements is revealed. It is shown that the formation of technologies for teaching a foreign language in higher education is impossible without the recognition of historical experience and educational and cognitive activity, the analysis of methods and means of instruction. It is determined that the learning process of a foreign language is formed by knowledge, skills and abilities, there is a comprehensive intellectual development of students and their worldview. It is concluded that it is important for the teacher to know the newest methods of teaching a foreign language, special educational techniques and techniques in order to optimally choose one or another method of teaching in accordance with the level of knowledge, needs and interests of students.

Keywords: psychological basis, foreign language preparation, teaching a foreign language, methods and means of teaching, a student.